

Parkinson Café

“De apotheker staat voor u klaar”

11-04-2023

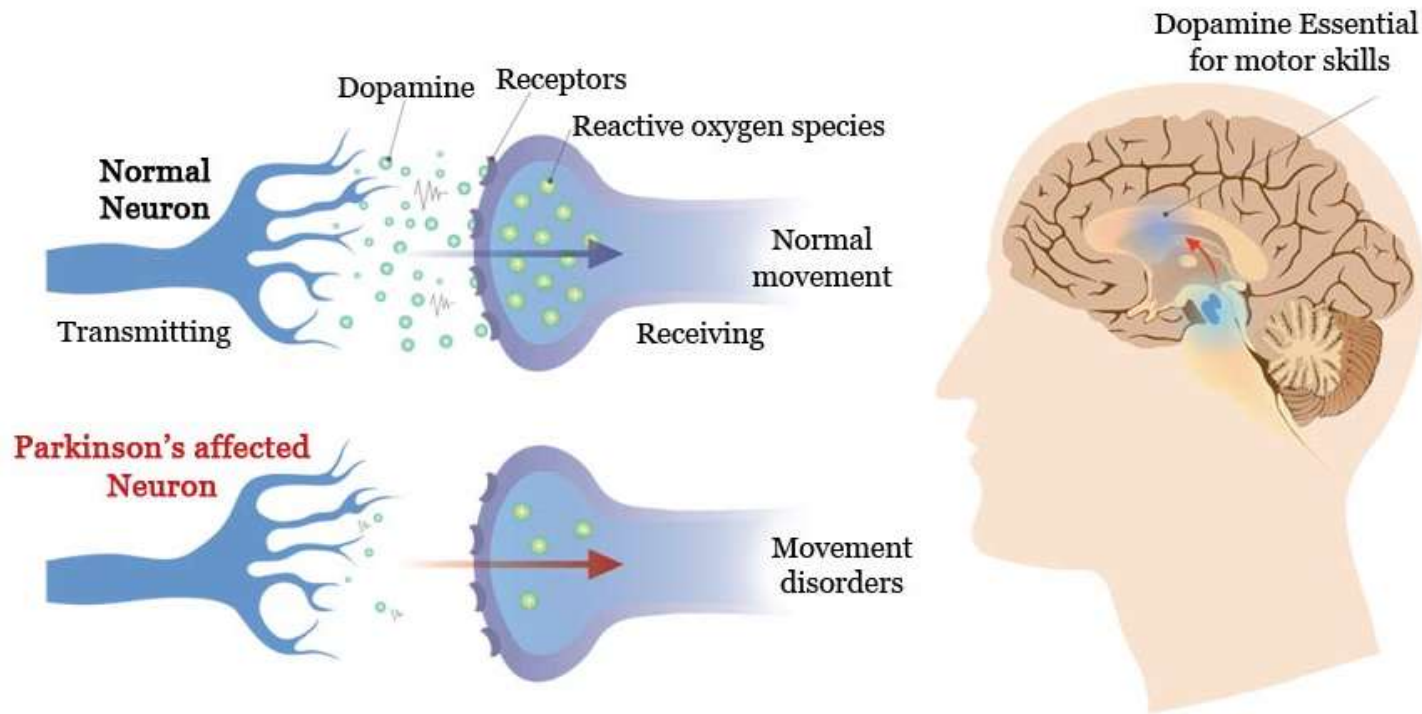

Maud Vromen – Apotheker

Inhoud

- Pathofysiologie → behandeling
- Behandelopties
- Werkingsmechanismen
- Doseringen
- Casussen
- Co-morbiditeit
- Vragen

Pathofysiologie parkinson

1. Afbraak neuronen
2. Tekort aan dopamine
  - Tremor
  - Trage rigide bewegingen
  - Problemen met opstaan
  - Moeite in balans

Behandeling → dopamine verhogen

Behandeling

Symptomatisch, tot nu toe
geen behandeling die de
progressie afremt

Zo snel mogelijk beginnen →
langer betere kwaliteit van
leven

Monitoring bijwerkingen

Behandelopties

Levodopa

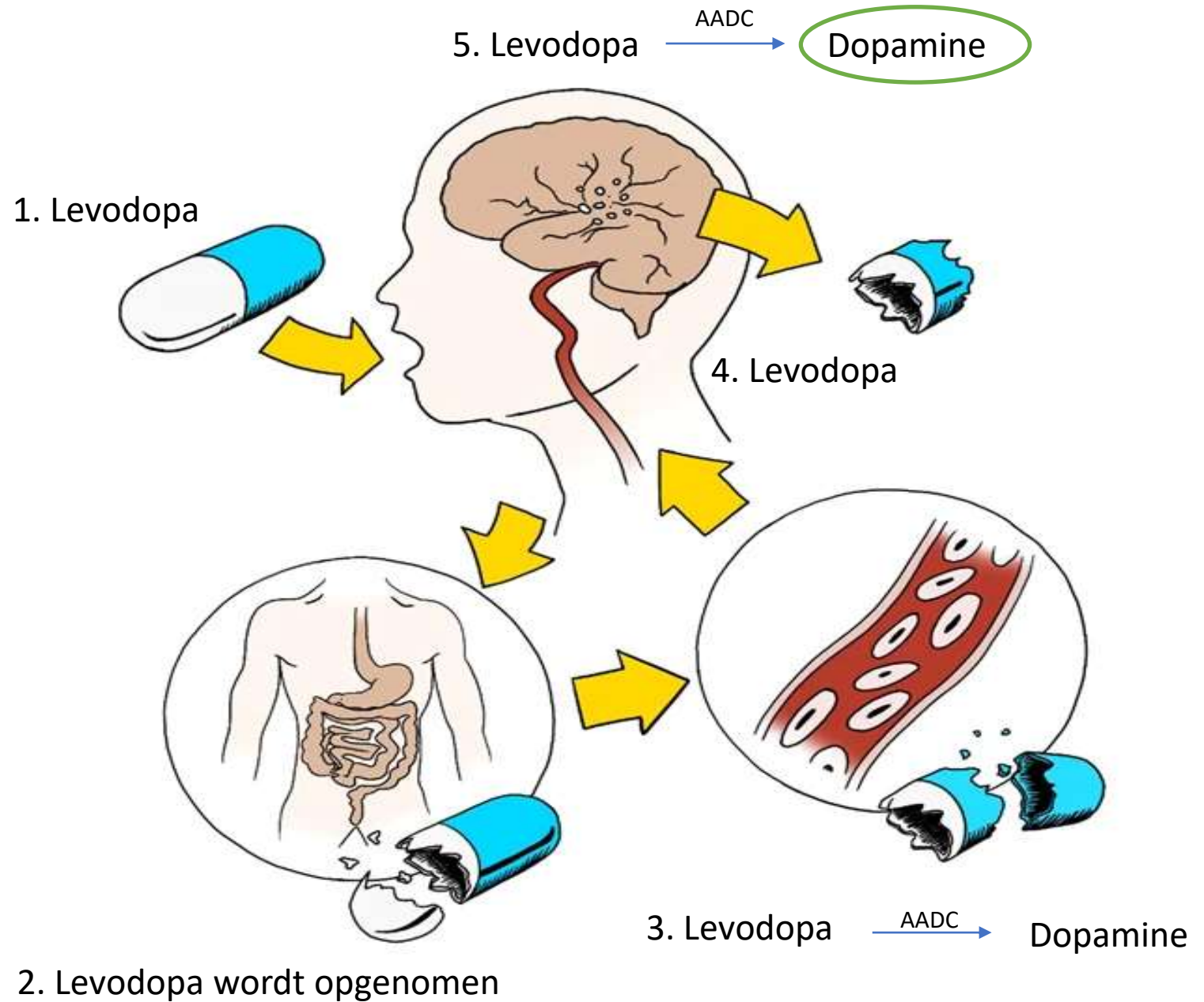
Dopamine-agonisten

MAO-B remmers

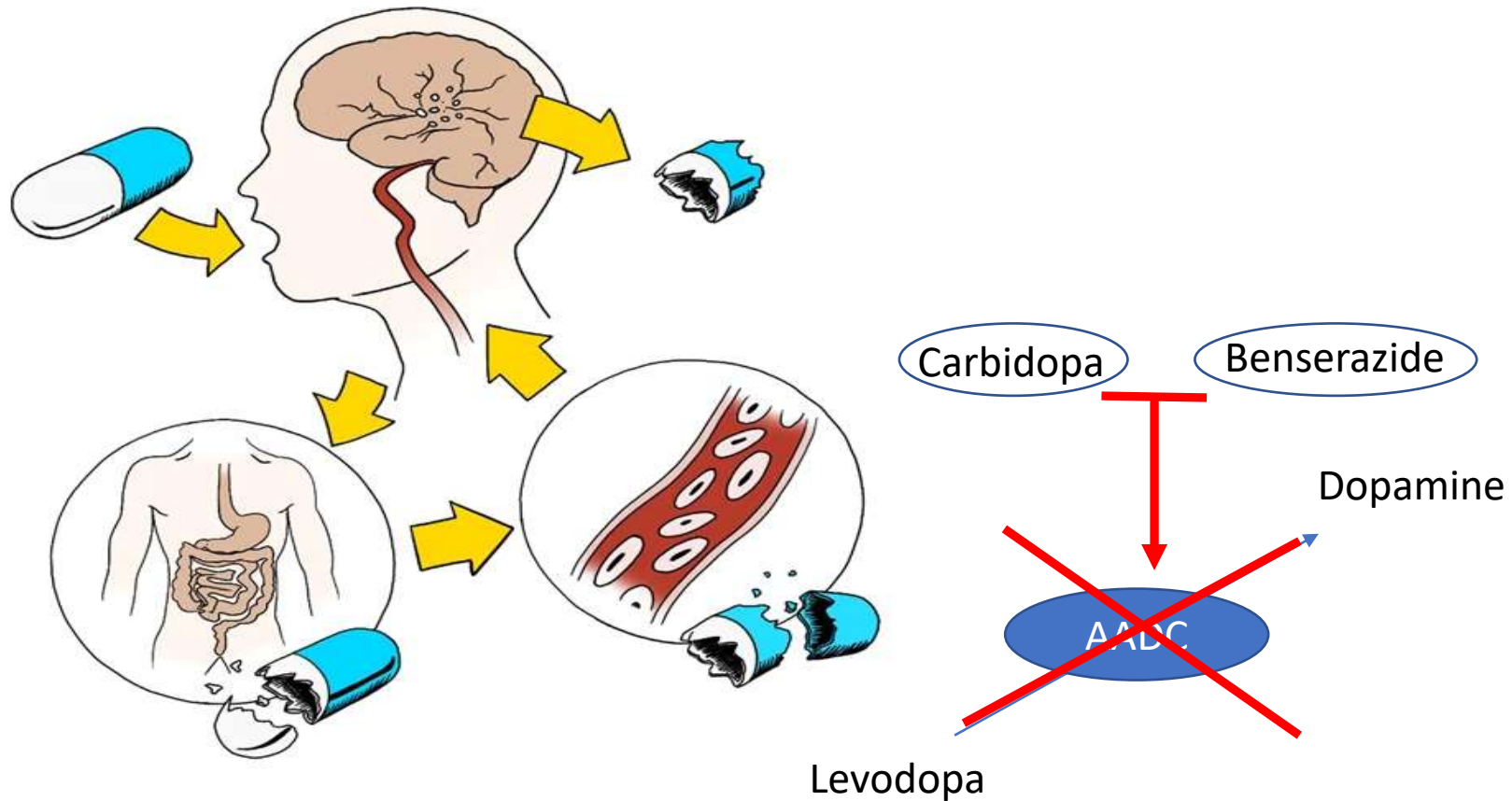
COMT-remmers

Levodopa

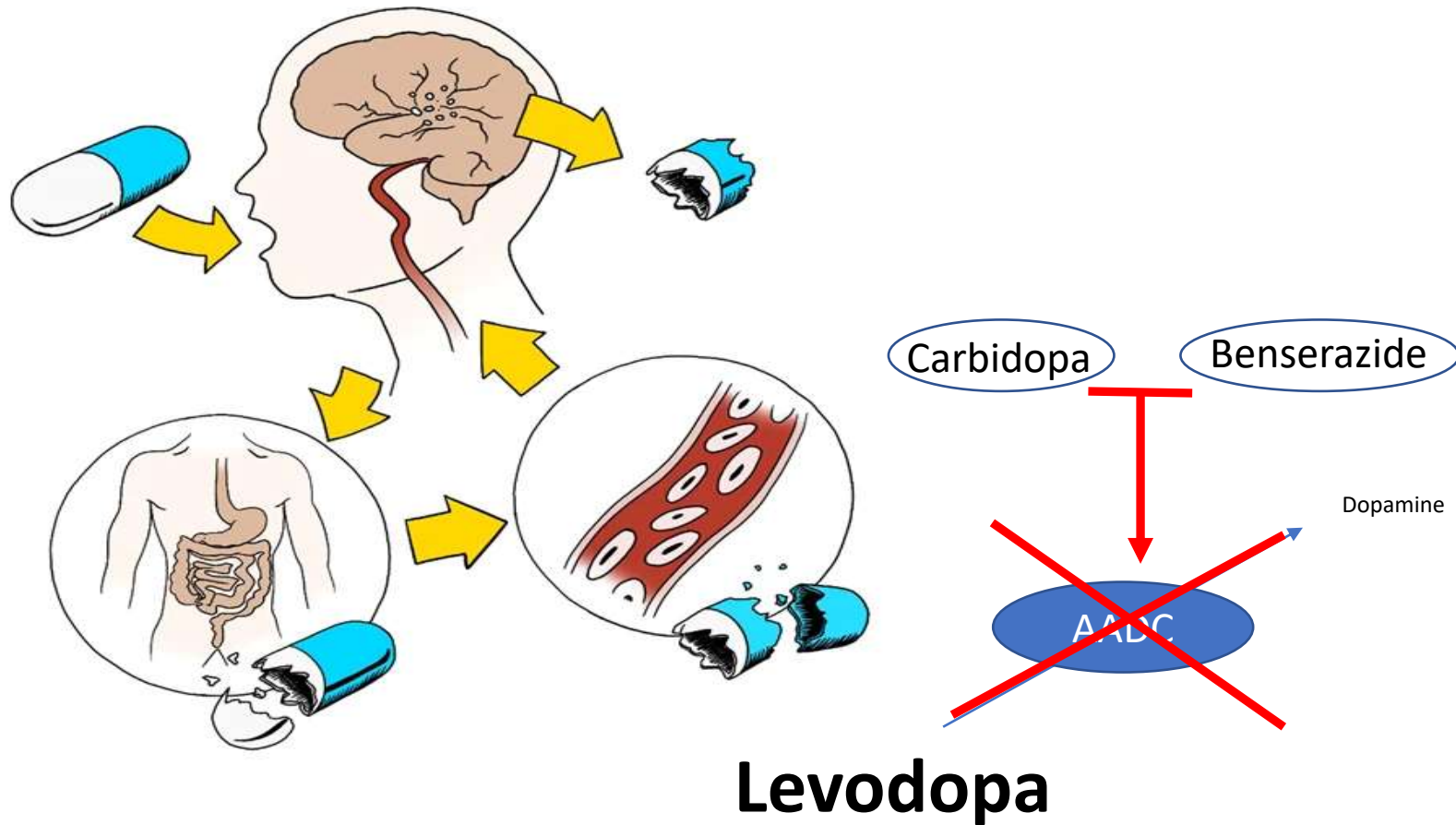
1. Inname
2. Opname in darmen
3. Levodopa wordt deels afgebroken in bloed door enzym AADC
4. Levodopa wordt opgenomen over BBB
5. Levodopa → dopamine

Levodopa/carbidopa vs levodopa/benserazide Sinemet® vs Madopar®

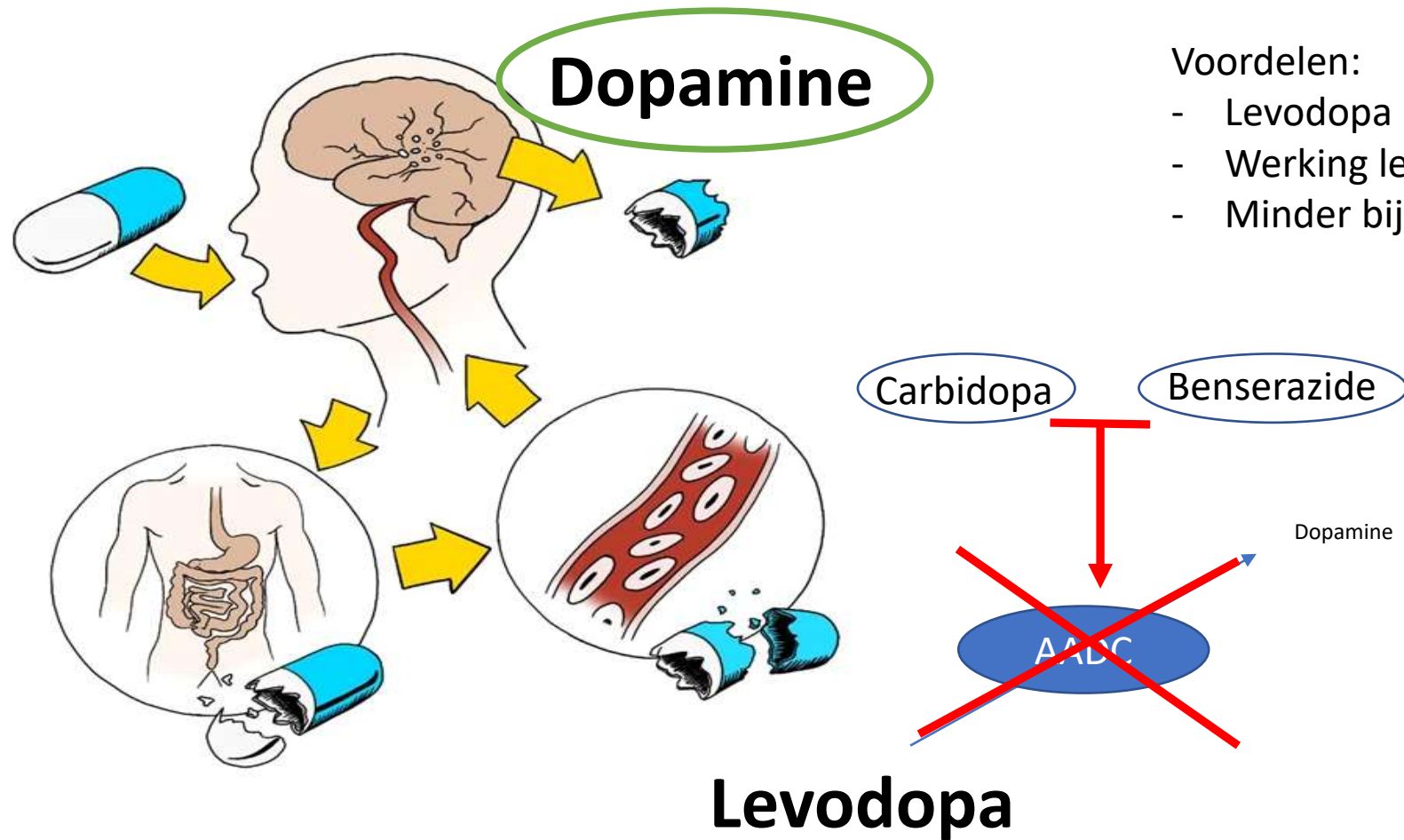

Levodopa/carbidopa vs levodopa/benserazide Sinemet® vs Madopar®

Levodopa/carbidopa vs levodopa/benserazide Sinemet® vs Madopar®

Voordelen:

- Levodopa lager doseren
- Werking levodopa sneller
- Minder bijwerkingen

Verskil Sinemet® en Madopar®

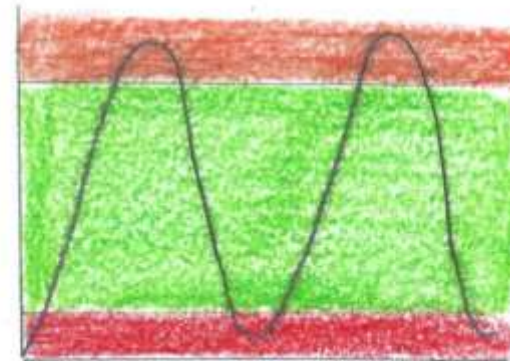

Sinemet ® (Levodopa/carbidopa)	Madopar ® (Levodopa/benserazide)
'Tragere' inwerking en uitwerking	Snelle inwerking en uitwerking
Minder sterk remmend effect op AADC	Remt AADC sterker
Relatief minder netto resultaat levodopa	Zorgt voor een hoger netto resultaat van levodopa

Doseringen, afhankelijk van?

- Halfwaardetijd ($T_{1/2}$)
  - Levodopa $T_{1/2}$ van 2 uur
- Off-perioden vs on-perioden
- Peak-dose-dyskinesieën
- Formulering tablet (MGA)
- Formulering disper tablet

On-off

Hyperkinesieën / Dyskinesie

On

Off

Casus 1

- Man gebruikt al zeer lang 3 keer daags levodopa
- Keurig op tijd (09:00, 12:00 en 19:00)
- Moet altijd 's nachts op zijn knieën naar toilet
- Tijd tussen laatste en eerste tablet: 10 uur!
- Oplossing 1: Later tijdstip voor slapen MGA tablet
- Oplossing 2: Madopar disper tablet op nachtkasje

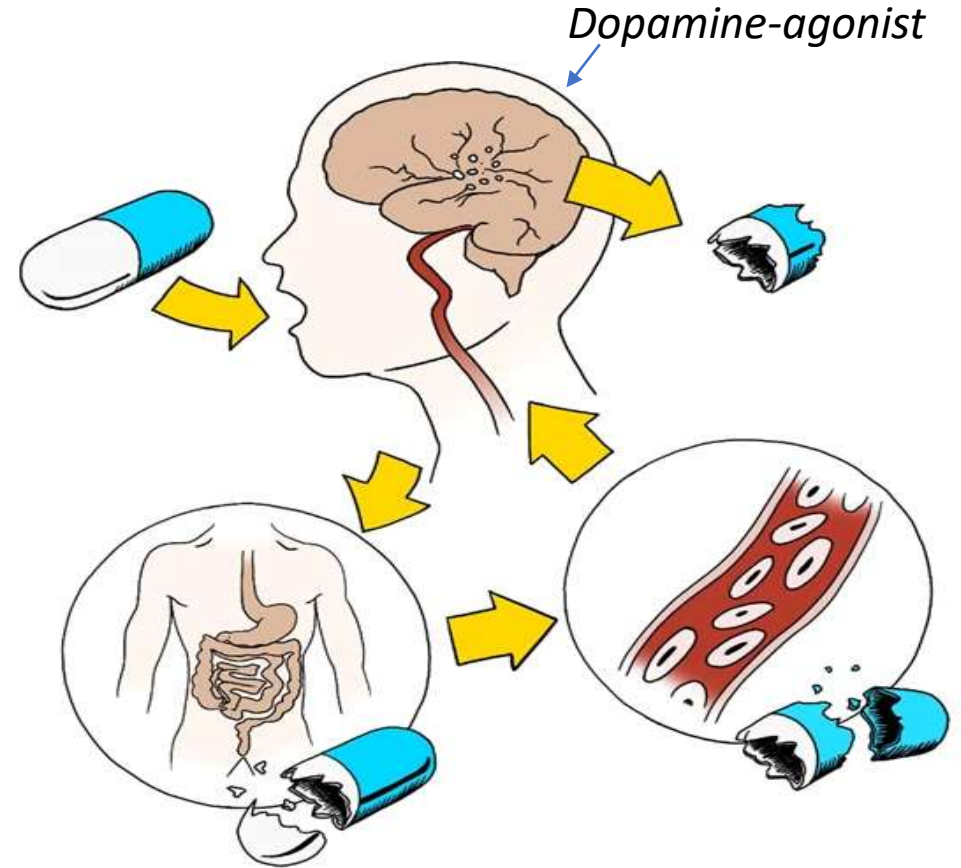
Casus 2

- Man functioneert redelijk goed, tot aan de avond
- Heeft moeite met opstaan voor naar bed
- Innametijdstippen levodopa: 08:30, 12:00, 17:00 en 22:00

- Wearing-off effect waarschijnlijk van toepassing
- Oplossing: avond dosering iets eerder innemen

Dopamine agonisten

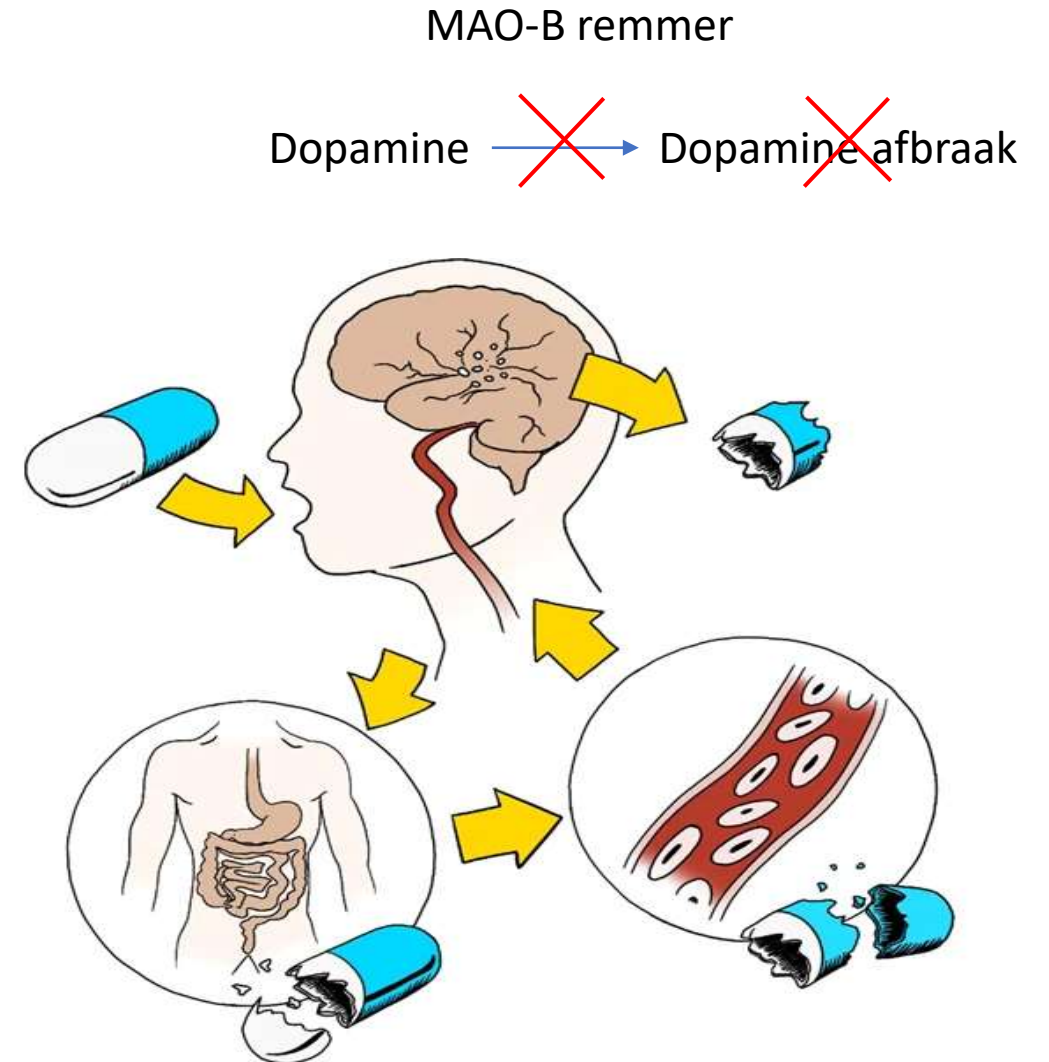
- Pramipexol (Glepark, Sifrol mga)
- Ropirinol (Requip)
- Nadeel:
  - Meer bijwerkingen dan levodopa bij Ouderen (hallucinaties, hypotensive, Impulscontrolestoornis, vermoeidheid)

Advies: alleen bij patienten < 40 jr

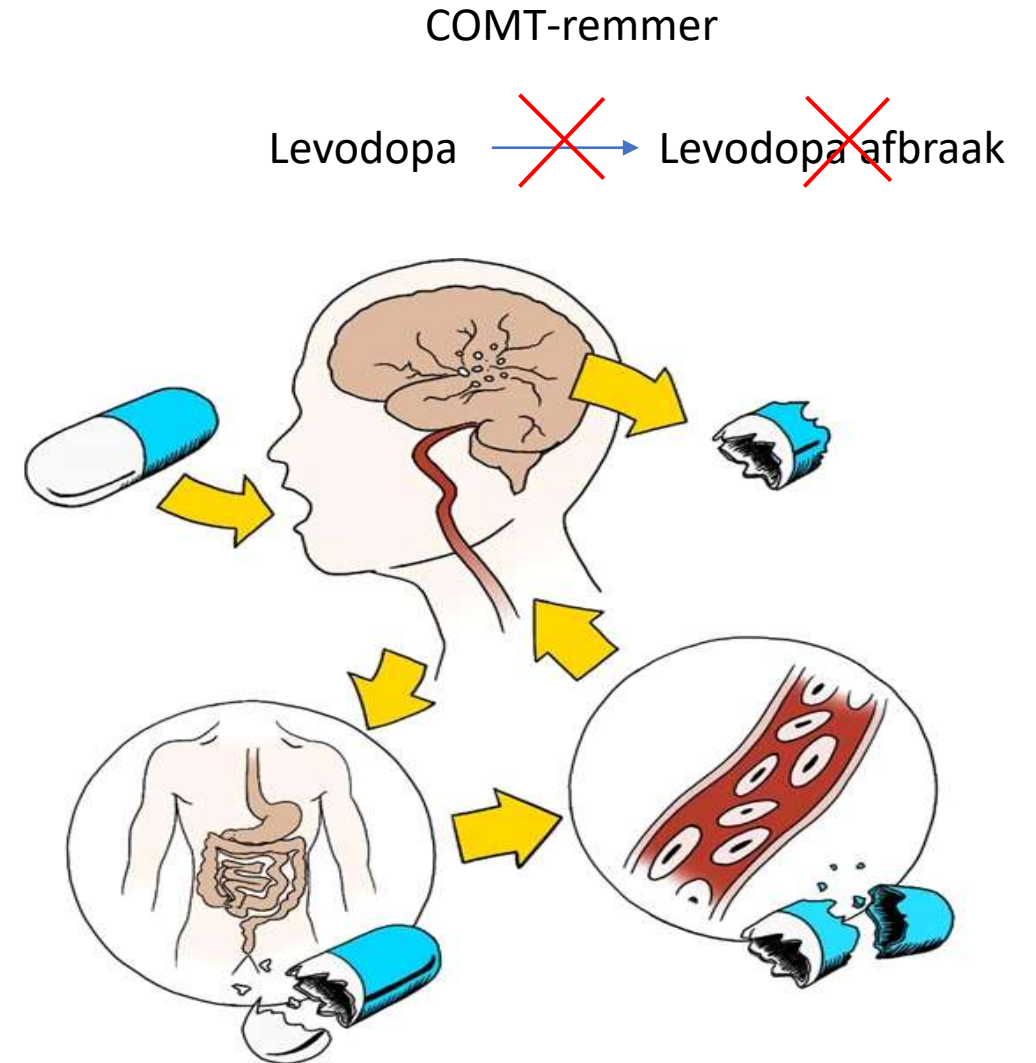
MAO-B remmers

- Rasagiline
- Selegiline
- Wordt vaak toegevoegd aan Levodopa als de on-fase te kort is

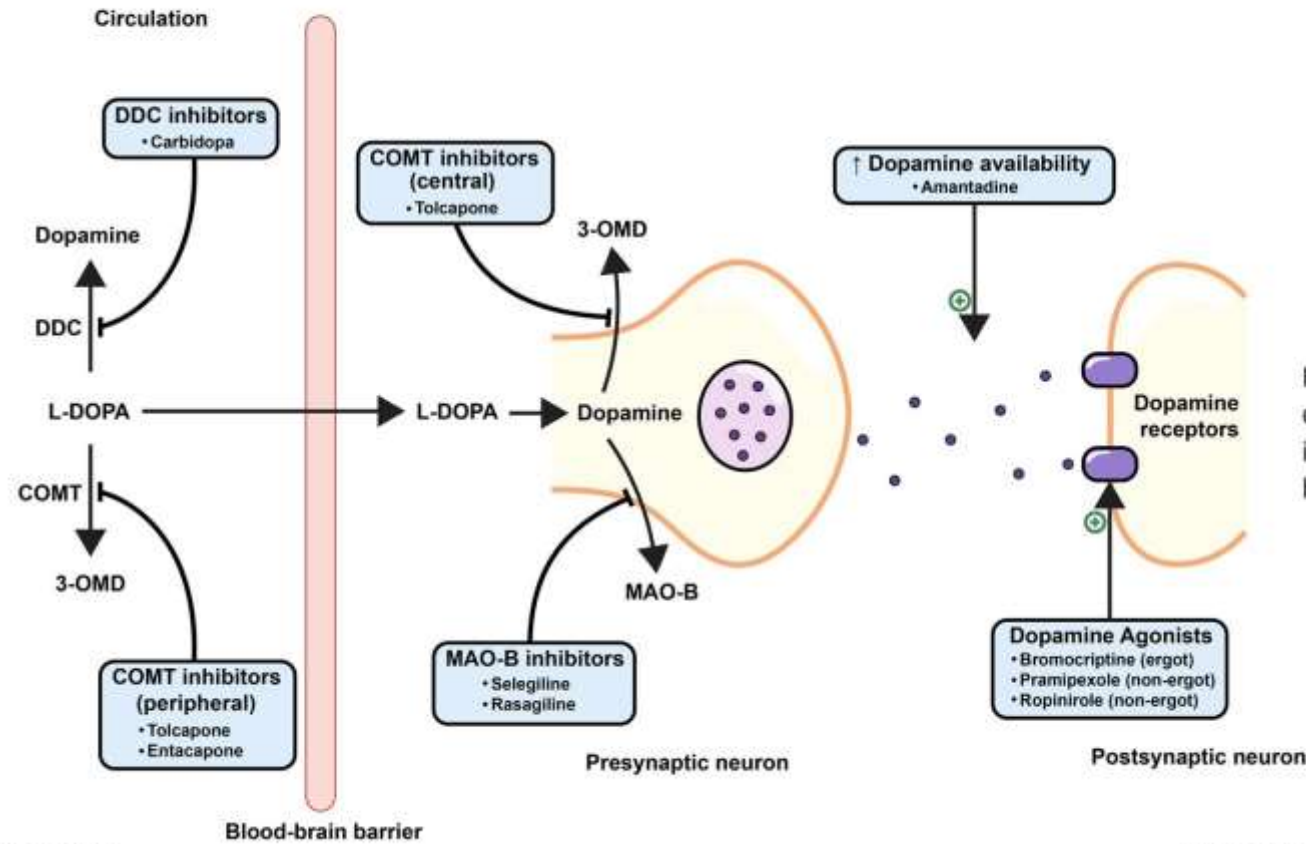
COMT-remmers

- Entacapon
- Tolcapon

- Wordt vaak toegevoegd aan Levodopa als de on-fase te kort is

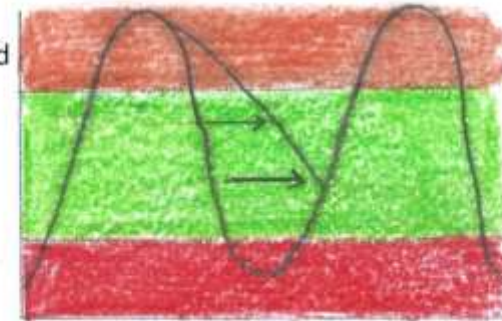

Parkinson's Disease Drugs

Effect COMT of MAO-B remmers

Hoeveelheid dopamine in de hersenen

Factoren die van invloed zijn op kinetiek

- Innametijdstip
- Inname met eiwitrijk voedsel
- Obstipatie, diarree

Casus 3

- Vrouw bij wie ochtend medicatie niet goed werkt (levodopa)
- Macrogol 5 zakjes/dag
- Neemt alle 5 's avonds laat in

- Oplossing: Macrogol verspreid over dag → voorkomt klontvorming in maagdarm kanaal → ochtend medicatie wordt niet tegen gehouden

Werkbaar innameschema?

- Baxter
  - Medicatiewekker of –horloge
  - Medicatie apps
  - Diëtist
-
- Toekomst (?): Foslevodopa-foscarbidopa subcutaan

Co-morbiditeit

- Depressie

- Dementie

- Cholinesteraseremmers: rivastigmine en galantamine

Tricyclische antidepressiva (TCA's)	Serotonineheropnameremmers (SSRI's)
Amitriptyline, nortriptyline	Sertraline, (es)citalopram, paroxetine
Verhoogd risico vermindering cognitief functioneren	Verhoogd risico extrapiramidale bijwerkingen (bradykinesie, rigiditeit, tremor). Met name langwerkende SSRI (fluoxetine)

Co-morbiditeit

- Psychotische symptomen

Oorzaken delier aanpakken	UWI Pneumonie Dehydratatie Elektrolytenstoornis
Antipsychotica	Clozapine → let op bloedbeeld!
	Haloperidol: Gecontra-indiceerd!
	Risperidon: Gecontra-indiceerd!
	Olanzapine: Gecontra-indiceerd!

Co-morbiditeit

- Slaapstoornissen
  - Oorzaak? Rigiditeit?
  - Benzodiazepines afgeraden!!
- Verhoogde valkans
  - Gebruik calcium en vitamine D
- Obstipatie

Leverproblemen van medicijnen

- Oorzaak?
  - Preferentiebeleid zorgverzekeraars
  - Voordeel: goedkope en betaalbare zorg
  - Nadeel: Wij als Nederland goedkoopste geneesmiddelland Europa → zeer oninteressant voor producenten
- Overwegingen?
  - Welk medicijn lijkt het beste op originele medicijn?
  - Madopar → Sinemet?
  - Merk → generiek?
  - Switchen binnen een groep; pramipexol → ropirinol
  - Dosering aanpassen? Kunnen tabletten worden gehalveerd?
  - Importeren uit buitenland? Kosten? Kwaliteit?
- Wie beslist?

Vakantieseizoenen in aantocht

- Medicatiepaspoort printen in apotheek
- Medicatie overzicht in App
- Bewaar medicatie in originele verpakking
- Neem extra mee
- Vraag op tijd aan (met name baxters)
- Laat medicatie nooit in luchtruim (temp onder 0!)
- Contacteer de ambassade bij twijfel

Hoe blijven wij op de hoogte?

- Congressen
- Nascholingen
- Vakliteratuur (Pharmaceutisch Weekblad)
- Farmaceutische bedrijven versturen informatie
- Updates van wijzigingen in richtlijnen
- Praktijk

Vragen?

M.vromen@ezorg.nl